

Breed Mensenrechten Overleg reageert op Afrikastrategie

Op dinsdag 30 mei publiceerde het Ministerie van Buitenlandse Zaken de langverwachte Afrikastrategie. Het uitgangspunt van gelijkwaardigheid en de zelfreflectie die Nederland met deze strategie toont, zijn belangrijke ontwikkelingen in de Nederlandse en Europese relaties met Afrikaanse landen. Tevens is het Breed Mensenrechten Overleg positief over het feit dat mensenrechten & *civic space* kernonderdeel zijn van de strategie. Om concreet en proactief beleid te garanderen, zou deze prioriteit daarom juist moeten terugkomen in de concrete actieagenda. Hieronder delen de BMO-leden graag onze drie belangrijkste aanbevelingen om de Afrikastrategie te versterken, zodat de Nederlandse inzet krimpemde maatschappelijke ruimte in Afrika daadwerkelijk kan beschermen en verbeteren.

Toenemende druk op maatschappelijk middenveld in Afrika vraagt om concrete actiepunten

De maatschappelijke ruimte staat in veel Afrikaanse landen steeds verder onder druk. Volgens [Civicus](#) is de meest voorkomende inbreuk op *civic space* in het continent de intimidatie van mensenrechtenverdedigers. Welgeteld in 44 van de 49 Afrikaanse landen wordt de maatschappelijke vrijheid door Civicus aangemerkt als 'belemmerd', 'onderdrukt', of 'volledig gesloten'. De druk op burgerlijke vrijheden en maatschappelijk middenveld komt vanuit verschillende hoeken. In Centraal-Afrika wordt *civic space* aangetast door gewapende conflicten, een zwakke rechtsstaat, straffeloosheid en diepgewortelde autoritaire regeringen. In o.a. Ghana, Kenia en Oeganda komen actiegroepen en de LHBTIQ+-gemeenschap met gevaar voor eigen leven op voor seksuele en reproductieve rechten en gezondheid. In Niger, Mali, Somalië worden (onderzoeks)journalisten en mensenrechtenverdedigers opgepakt en geïntimideerd vanwege hun werk, en wordt desinformatie over hen doelbewust verspreid.

Deze groeiende druk op het maatschappelijk middenveld in Afrikaanse landen vraagt dus allereerst om proactief beleid van Nederland. Het is daarom positief dat het bevorderen van mensenrechten & *civic space* in Afrikaanse landen als Nederlandse prioriteit (3.2.3) wordt genoemd. Echter, helaas komt dit thema niet terug in de concrete doelstellingen van de actieagenda. Hier wordt alleen de inzet van Nederland in multilateraal verband benoemd. Dit baart de BMO-leden zorgen; ten tijde van zulke hevige beperkingen aan het maatschappelijk middenveld is ondersteuning van de lokale maatschappelijke organisaties door landen als Nederland essentieel. Daarvoor zijn actiepunten nodig, in het bijzonder in landen waar *civic space* in Afrika hard achteruit gaat. Ambassades zouden de EU-richtsnoeren voor Mensenrechtenverdedigers moeten toepassen ter versterking van de positie van mensenrechtenverdedigers. Ambassades zouden in deze landen middelen uit het Civic Space fonds moeten gebruiken om het werk van maatschappelijk middenveld te steunen. Bewindspersonen en ambassadeurs zouden zich moeten uitspreken tegen wetgeving die de ruimte voor mensenrechtenverdedigers inperkt. Zonder dergelijke concrete formuleringen zijn wij bezorgd dat de regering niet te allen tijde kan garanderen dat mensenrechten de absolute prioriteit blijven boven economische, militaire, strategische en andere belangen.

Gelijkwaardigheid vraagt om samenwerking met maatschappelijke organisaties in Afrika

Ten tweede benadrukken wij dat, voor de geloofwaardigheid waar de Afrikastrategie aan refereert, het principe van "*nothing about us without us*" het uitgangspunt zou moeten zijn. De actieagenda zoals omschreven in de Afrikastrategie kan niet succesvol worden geïmplementeerd zonder dat maatschappelijke actoren zoals NGO's, mensenrechtenverdedigers, onafhankelijke journalisten en activisten als gelijkwaardige partners worden geconsulteerd. Op alle speerpunten in de strategie

(gelijkwaardige economische ontwikkeling, vrede en veiligheid, migratie, armoede en duurzaamheid) en het tegengaan van de krimpende ruimte voor maatschappelijk middenveld is het belangrijk te blijven samenwerken met vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld - in Afrikaanse landen én Nederland. Juist omdat Afrikaanse belangen niet altijd en enkel worden behartigd door (niet altijd democratisch gekozen) machthebbers.

Het is positief dat de actieagenda het belang van lokaal eigenaarschap benadrukt en dat Nederland stelt structureel te blijven bijdragen aan ontwikkeling van maatschappelijke organisaties (p. 32). De geloofwaardigheid van deze doelstelling wordt echter ondermijnd door de realiteit: ondanks het positieve besluit om aangekondigde bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking voor 2023 ongedaan te maken, blijven de bezuinigingen de komende jaren staan. Het BMO vraagt zich af hoe de ambitieuze doelstellingen uit de strategie in deze realiteit kunnen worden waargemaakt.

Geloofwaardigheid van Afrikabeleid vraagt om herziening prioriteiten migratiedeals

Tenslotte onderschrijft het BMO de zelfreflectie over de Nederlandse eigen verantwoordelijkheid die spreekt uit de Afrikastrategie, waarin "Europa als continent dat soms meet met twee maten" wordt omschreven. De Europese onderhandelingen over immigratiedeals met Afrikaanse landen zijn goede voorbeelden van het meten met twee maten, waarover het BMO zich zorgen maakt. Aan de ene kant stelt het kabinet dat mensenrechten en democratie speerpunten zijn van het beleid. Aan de andere kant worden grove mensenrechtenschendingen van migranten (zoals in [Libië](#)) opzijgeschoven en wordt samengewerkt met autoritaire leiders (zoals in [Marokko](#) en [Tunesië](#)), om immigratie te kunnen voorkomen. Hoe garandeert het kabinet dat grove schendingen van mensenrechten niet ook op andere plekken voorkomen? En hoe moeten wij de samenwerking zien met een regeringshoofd die zijn eigen parlement naar huis stuurde? De geloofwaardigheid van het Nederlandse Afrikabeleid staat op het spel zolang Nederland dergelijke migratiedeals bepleit.

